

Turkish Studies *Information Technologies and* *Applied Sciences*

Volume 14 Issue 1, 2019, p. 45-59
DOI: 10.7827/TurkishStudies.14996
ISSN: 2667-5633

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info / Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş: Şubat 2019*

✓ *Accepted/Kabul: Mart 2019*

✍ *Referees/Hakemler: Prof. Dr. Cengiz ŞAHİN – Doç. Dr. Ercüment ERSANLI – Dr. Öğr. Üyesi Yasin DEMİR – Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Nuri DİCLE*

This article was checked by iThenticate.

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞI İLE SOSYAL İLİŞKİLERİ*

Elif Nur DEMİREL - Hatice KUMCAĞIZ***

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ve sosyal ilişki unsurlarını incelemektir. Araştırmanın örneklemini evrenini 2016-2017 eğitim öğretim yılında Samsun ilinin Bafra ilçesindeki ortaokullarda öğrenim gören 441 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamındaki veriler Ergenler İçin Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği, Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılarak toplanmış ve SPSS 23 paket programı kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Verilerin analizinde Mann Whitney U testi ile Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişki Spearman korelasyonu ile incelenmiştir. Çalışma sonucunda Ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ile aile destek puanları arasında negatif yönlü ilişki olduğu, arkadaş destek puanları arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Cinsiyete değişkenine göre akıllı telefon bağımlılığının anlamlı bir fark göstermediği, ancak aile desteği ve arkadaş desteğine göre fark gösterdiği belirlenmiştir. Sınıf değişkenine göre akıllı telefon bağımlılığı arasında anlamlı bir fark olduğu, ancak aile ve arkadaş desteğin sınıf değişkenine göre fark göstermediği bulunmuştur. Yine anne eğitim durumuna göre telefon bağımlılığı ve aile desteği arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, ancak arkadaş desteğinin anne eğitimine göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde baba eğitim durumuna göre telefon bağımlılığı ve arkadaş desteği arasında anlamlı

* Çalışma, ilk yazarın ikinci yazar danışmanlığında tamamladığı yüksek lisans tezinden üretilmiş ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi BAP tarafından desteklenmiştir (Proje No: PYO.EGF.1904.17.003).

* Uzman Psikolojik Danışman, E-posta: elif.nur.demirel@hotmail.com

** Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, E-posta: haticek@omu.edu.tr

bir farklılık olmadığı, ancak aile desteğinin baba eğitimine göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Araştırma sonuçları ilgili literatür doğrultusunda tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul öğrencileri, akıllı telefon bağımlılığı, aile desteği, arkadaş desteği

SOCIAL RELATIONSHIPS OF MIDDLE SCHOOL STUDENTS WITH SMART PHONE ADDICTION

ABSTRACT

The purpose of this research is to examine the social relationships of middle school students with smart phone use. The sample of the research consists of 441 students studying in the middle schools of Bafra district of Samsun in 2016-2017 education year. The data in the research were collected using the Smartphone Addiction Scale, Provision of Social Relationship Scale and Personal Information Form, and analyzed and interpreted using the SPSS 23 package program. Mann Whitney U test and Kruskal Wallis test were used in the analysis of the data. The relationship between variables was examined by Spearman's correlation. As a result of the study, it was found that there was a negative relationship between the smartphone addiction and the family support scores of the elementary school students and there was no significant relationship in the friendship support scores. It was determined that smart phone dependency did not show any significant difference according to the genital variance, but showed difference according to family support and friend support. According to class variable, it was found that there was a meaningful difference in smartphone dependency however it wasn't differ in family and friend support. It was resulted that according to the education level of the mother, there was no significant difference between phone dependency and family but to mother education, it was differ in support of friends. Similarly, there was no significant difference between telephone dependence and friendship support according to father education status, but family support was found to vary according to father education. The results of the research were discussed and suggested in the light of the related literature.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Smart phones are among the most commonly used electronic devices in recent years. Smart phones are not only used for communication, but also offer applications that have content such as news, games and social media.

Young people who is connect to the internet with smart phones rapidly adapt to smart phone use and therefore, smart phones are regarded as a main source to access information. As smart phones are involved in the lives of individuals at this level, certain problems occur with them. Social problems are among the worst of them. Since multiple

individuals are simultaneously communicate, especially via social media, individuals are move away from real social areas while sustaining their communication in virtual environments. It is an undeniable truth that this is a problem in social terms (Yusufoğlu, 2017). Additionally, today, developing technology has an important effect on social relationships of adolescents. It is seen that smart phones are used by adolescents to avoid alienation from their circle of friends. This also causes problems between adolescents and their families.

Individuals start to move away from family and spend more time with friends during adolescence. In adolescence, wherein social development is completed, love and trust by one's circle of friends and family gives ground for success of developmental tasks (Ömeroğlu and Ulutaş, 2007).

Adolescence also causes changes in individuals by realizing social environments and increasing communication with individuals outside the family. Since technology has such a tangible effect on individuals, especially during adolescence, it needs to be thoroughly examined. Additionally, it is desired to analyze effects on the social life of a group that more rapidly knows smart phones. It is believed that the current prevalence of smart phone use and advancement of technology will cause similar studies in the future to be needed. Therefore, it is be stated that this study will contribute to similar future studies.

Purpose

The purpose of this study is to analyze the relationship between smart phone addiction of middle school students and their social relationships.

Method

This study is conducted based on relational survey model. This study is a descriptive study in survey model where the relationship between smart phone addiction of middle school students and social relationships are analyzed.

Universe and Sample

The universe of this study consisted of 4395 students in 6th, 7th and 8th grade in middle schools in Samsun city, Bafra province, during the 2016-2017 academic year. 5th grade students were not included in this study since the lower age limit for the Social Relationship Scale is 12. The sample of this study consisted of 441 students with 95% confidence interval and 5% error margin. The average age of the students between 12-14 years old was 12.5±0.9. While 50.3% of participating students were girls, 49.7% were boys. 34% were in 6th grade, 33.6% were in 7th grade and 32.4% were in 8th grade.

Data Collection

In this study, the Smart Phone Use Scale for Adolescents, Social Relationship Factors Scale and Personal Information Form were employed as data collection tools.

Based on the purpose of this study, necessary permissions were taken from Ondokuz Mayıs University, Social and Human Science Faculty Board before this study (Decree No. 2016-99). To collect data for

this study, written permission was collected from Samsun, Bafra District National Education Directorate. After receiving necessary permissions for application, school directors were visited and necessary information were provided. The students 'were explained with the purpose of this study in a suitable time for students. Based on voluntary principles, students were asked to complete measurement tools.

Data Analysis

Compliance of data to normal distribution was analyzed with ShapiroWilk. Mann Whitney U test and Kruskal Wallis test was used for analysis data that did not show normal distribution. Spearman correlation between variables was analyzed. Quantitative data were presented over median (min-max) and quantitative data were presented over frequency (percentage).

Findings

When smart phone use duration of participating students were analyzed, it was determined that the percentage of 0-1 hour daily use was 49.7% while the percentage of 1-3 hours was 35.8%. The percentage of 3-5 hours was 8.6% and the percentage of more than 5 hours was 5.9%. While the percentage of students who turn off smart phones while going to bed was 54.4%, the percentage of students who know how to use smart phones was 84.6%. While 31.3% of participating students expressed that they did not feel anything when their smart phone was not with them, 3.2% expressed they were angry, 6.1% expressed they were alarmed, 25.9% expressed that they did not care, 22.7% expressed that they felt the lack of smart phone and 10.9% expressed that they were comfortable.

It was found that there was a negative weak relationship between students 'smart phone addiction and family support scores ($r=-.211$), there was no a significant relationship between smart phone addiction and friend support scores ($r=.016$) and there was positive moderate level significant relationship between family support and friend support ($r=.439$).

According to Kruskal Wallis test statistic results that was conducted to analyse relationship between smart phone addiction and social relationships at class level, there was no a significant relationship between phone addiction median values ($p=0.010$). Median value for 6th graders was 21, median value for 7th graders was 24 and median grade for 8th graders was 25. There was a difference between median phone addiction value of 6th graders and median addiction value of 8th graders and addiction in 8th graders was higher than 6th graders. Family support and friend support median value showed no difference in terms of class level (p values were 0.169 and 0.955 respectively).

Discussion and Results

Based on the findings of this study, test results for relationship between middle school students smart phone addiction and social relationships, it was found that there was a negative weak relationship between smart phone addiction and family support. According to the obtained results, it can be stated that smart phone addict adolescents have no positive support from their families and children who don't have the necessary support from family developed smart phone addiction.

Study by Ayas and Horzum (2013) showed similar results. In that study it is analyzed internet addiction and family internet attitude of elementary school students, children of families with forgetful attitude have more internet addiction compared to children of families with more authoritarian and democratic attitude. This was explained such that as a result of lack of interest and failing to meet emotional needs of children by parents, children will try to meet these needs in different ways.

Another finding of this study was that smart phone addiction showed significant difference at class level, it was determined that while smart phone addiction was highest among 8th grade students, it was lowest among 6th grade students. This may be explained as 8th grade students are older in terms of age, they may access to smart phone devices in easier way and families thought it would be appropriate to buy phones to children in this age group. When literature was reviewed, study by Çetinkaya (2013) revealed similar results. It was determined that average internet addiction scores of elementary students differentiated between class levels. Internet addiction scores of 6th grade students were statistically significantly lower than 7th grade students while internet addiction scores of 7th grade students were statistically significantly higher than 8th grade students scores. Similarly, study by Ayas and Horzum (2013) statistically showed that there was a difference in internet addiction scores of students in regard to class levels. Tests results showed that internet addiction levels of 8th grade students were higher than internet addiction levels of students in 6th grade and 7th grade. It may be stated that results of this study are supported by the literature.

As a result, it was found that there was a negative weak relationship between students' smart phone addiction and family support scores; there was no significant relationship between smart phone addiction and friend support scores and there was positive moderate level significant relationship between family support and friend support. Additionally, it was determined that there is a significant difference between classes and smart phone addiction and there was no significant difference between family support and friend support.

Keywords: Secondary school students, smatphone addiction, family support, friend support

1.Giriş

Akıllı telefonlar son yıllarda en çok kullanılan elektronik araçlarından biridir. Bireylerin hayatında önemli bir yer tutan akıllı telefonlar sadece iletişim için kullanılmamakta, haber, oyun, sosyal medya gibi içeriklerin bulunduğu uygulamalarla kullanıcılarına hizmet etmektedir.

Akıllı telefonlar ile internete bağlanılabilen gençler hızlı bir şekilde akıllı telefon kullanımına adapte olmakta, bu şekilde bilgiye ulaşmada ana kaynak olarak akıllı telefonlar görülmektedir. Akıllı telefonlar bu kadar bireylerin hayatında yer alırken beraberinde de birtakım sorunları getirmektedir. Sosyal problemler bu sorunların başında yer almaktadır. Özellikle sosyal medya aracılığıyla birçok kişiyle aynı anda iletişim kurulabildiği için bireyler sanal ortamlarda iletişimlerini sürdürürken gerçek sosyal alanlardan uzaklaşabilmektedirler. Bu durumun sosyal açıdan bir sorun oluşturduğu yadsınamaz bir gerçektir (Yusufoğlu, 2017). Kullanıcılar akıllı telefonları ile öylesine bütünleşmişler ki aracın yokluğunda kullanıcıların panik ve stres içine girdikleri görülmektedir. Hatta telefonunun şarjının bitmesi kullanıcıyı bir anda paniğe itebilmekte ve onu çok değerli bir varlıktan yoksunmuş gibi

hissetmesine neden olabilmektedir. Bu bağlamda ilgili alanyazında akıllı telefon kullanım sıklığına bağlı olarak gelişen bir bağımlılık türü olarak akıllı telefon bağımlılığı önemli bir araştırma ve tartışma konusu olmuştur (Kuyucu, 2017).

Bilişim teknolojilerinin hızlı bir şekilde geliştiği günümüzde bilgisayar, internet ve özellikle de akıllı telefonlar hayatımızın vazgeçilmezleri arasında yer almaktadır. Akıllı telefonların her yaşta bireyler tarafından ciddi bir şekilde kullanıldığı görülmektedir (Bağcı, 2018). Akıllı telefonlar her yaşta bireyler tarafından kullanılsa da gençler arasındaki kullanımı daha yaygındır. Özellikle ergenler her ne kadar bilişim ve teknolojileri olumlu bir şekilde kullansalar da sanal ortamlarda kimliklerini gizleyerek sahte hesaplar açma, zararlı e-postalar gönderme ve başkalarına hakaret etme gibi bir takım olumsuz davranışları sergilemek amacıyla akıllı telefonlarını kullanmaktadırlar (Peker ve Eroğlu, 2015). Ergenlik dönemi eğitim yaşamı açısından önemlidir. Bu dönemde ergenler yaşamlarının geri kalanını belirleyen önemli akademik ve profesyonel kararlar alırlar. Bu nedenle ergenlik, akademik ve kişilik gelişimi açısından kritik bir dönemdir. Bu dönemde akademik hayatı önemli ölçüde etkileyebilecek riskli davranışlar vardır. Alkol veya madde kullanımı, çete oluşturma, zorbalık, hayati tehlike veya maddi zarar gibi riskli davranışlara ek olarak, internet bağımlılığı ve dolayısıyla bilinçsiz akıllı telefon kullanımı önemli bir risk faktörüdür. Bu risk faktörleri, ergenlerin sosyal, psikolojik ve biyolojik gelişimlerini olumsuz yönde etkilerken, aynı zamanda hem akademik hem de kariyer süreçlerinde ciddi hasara neden olmaktadır (Demir ve Kutlu, 2018). Bu olumsuzlukların yanısıra akıllı telefonların hatalı kullanımları sonucunda bireylerde hareketsizlik, uykuda düzensizlik, sosyal iletişimde azalma ve stres gibi sağlığı olumsuz yönde etkileyen durumların ortaya çıkması mümkün olabilmektedir. Bilindiği gibi sosyal iletişim bireylerin psikolojik iyi oluşlarını etkileyen önemli bir faktör olduğundan, düşük miktarda olan sosyal iletişim depresyon gibi psikolojik rahatsızlıkların göstergesi olabilmektedir (Çinaz ve Arnich, 2014). Akıllı telefon ve internetin uzun süreli kontrolsüz kullanılması bireylerin bedensel, psikolojik, sosyal, bilişsel sağlığını ve yaşamını olumsuz yönde etkilediği görülmektedir (Bozkurt, Şahin ve Zoroğlu, 2016; Yavuz, 2019).

Ergenlik döneminin başladığı ortaokul düzeyinde öğrencilerde fiziksel değişimin yanı sıra, duygusal, zihinsel ve sosyal değişimlerde gözlenmektedir. Bu dönemde ailesinden uzaklaşma çabası içinde olan ergen toplum içinde var olmaya çalışmaktadır. Aynı zamanda da arkadaşlık ilişkilerinde öncülük etme gayreti içinde görülmektedir. Ergenlik döneminde arkadaşlık kurabilmek ve sürdürülebilmek önemli bir başarıdır. Ergenlik döneminde birey arkadaş grubunda kendini görerek davranışlarını değerlendirmekte ve düşüncelerini geliştirmektedir. Arkadaşlar kişiye kendini tanımasına ve diğerlerine anlatmasına ortam hazırlamaktadır (Yörükoğlu, 2000). Aynı yaş grubunun bir arada bulunduğu okul ortamında ergenler birbirlerinin sosyal ilişkilerini de geliştirebilmektedir. Aynı zamanda günümüzde gelişen teknoloji ergenlerin sosyal ilişkileri üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Ergenler arasında yaygın olarak kullanılan akıllı telefonları gençler birbirlerinden etkilenerek özellikle arkadaş çevresinden dışlanmamak için olumsuz kullandıkları görülmektedir. Ergenlerin akıllı telefonları olumsuz kullanmalarında bir diğer faktör ise aile tutumları olarak düşünülmektedir.

Baskıcı, otoriter, ilgisiz ya da tutarsız ebeveynlik tutumları ergenleri olumsuz etkileyerek iletişim sorunlarının yaşanmasına neden olmaktadır. Ergenlik dönemi çocukluk ile yetişkinlik dönemi arasında kalan bir geçiş dönemidir. Çocuğun ergenlik dönemine girmesiyle sosyal çevresi değişerek arkadaş çevresi genişlemekte ve arkadaşlığa verilen değerde artış görülmektedir. Hatta bazen ergen, arkadaşlarının arasına katılmak ve onlar tarafından kabul edilmek için onların davranışlarını onaylıyor ve kabul ediyor gibi görünebilmektedir. Arkadaşlarınca kabul göremeyen ergenin kendine olan güveni azalmakta, kırılabilirliği ve dargınlığı artmaktadır. İçinde bulunduğu arkadaşları tarafından istenmemesi ve dışlanma genci olumsuz etkilemektedir (Kulaksızoğlu, 2007). Ergenlik döneminde birey, ailesinden uzaklaşmaya ve arkadaşları ile daha çok zaman geçirmeye başlamaktadır. Sosyal yönden gelişimin de tamamlanmakta olduğu ergenlik döneminde bireyin ailesi ve arkadaş çevresi tarafından sevilmesi ve

ona güven duyulması, bu dönemde gelişim görevlerinde başarılı olmalarına zemin hazırlamaktadır (Ömeroğlu ve Ulutaş, 2007).

Kitle iletişim araçlarının önemli görevlerinden biri sosyalleşmedir. Karmaşık toplumlarda çocukların sosyal rollerin tümünü birinci kaynaktan öğrenmesi mümkün olmadığı için sosyalleşme ve değer yargıların pekiştirilmesi kitle iletişim araçlarının görevi haline gelmiştir. Bu şekilde bireylerin, özellikle gençlerin ve çocukların interneti kullanma süreleri gittikçe artmaktadır. Bu durum gençlerin ve çocukların aile ve arkadaşlarına yeterince zaman ayıramamasına ilişkilerinin zedelenmesine neden olmaktadır. Sanal ortamda fazla vakit geçiren gençler ve çocuklar gerçek dünyadan kaparak kendilerine ait bir dünya yaratmaktadırlar. Gerçek hayatta asosyal, çekingen olan gençler ve çocuklar sanal ortamlarda rahat davranarak arkadaşlık kurmakta başarılı olmaktadır. Bu şekilde interneti ve dolayısıyla akıllı telefonu yoğun kullanan bireylerin gerçek sosyal hayattaki bireylerle daha az ilişkiye girdiği görülmektedir (Özen ve Korukçu-Sarıcı, 2010; Coşkun, 2013). Yapılan bazı çalışmalarda da gösteriyor ki akıllı telefon ve sosyal medya kullanımının yalnızlık duygusu ile doğrudan bağlantılı olduğu, sosyal kaygısı olan kişilerde bu bağımlılığın daha sık görüldüğü, aile içi ve arkadaşlarla iletişimi bozduğu sonucuna ulaşılmıştır (Andreassen vd., 2012; Diker ve Taşdelen, 2017; Goswami ve Sing, 2016).

İnsan sosyal bir canlıdır. Topluluklar şeklinde yaşamakta ve hayatı boyunca yer aldığı topluluktaki insanlarla ilişki kurmaktadırlar. İki ya da daha fazla insanın birbiri ile anlamlı ilişki kurması sosyalleşme olarak tanımlanmaktadır. Bir davranışın sosyalleşme olması için o davranışın diğer insanlar tarafından algılanması ve değerlendirilmesi, yani karşılıklı etkileşimin olması gerekmektedir. En az iki kişi arasındaki anlamlı ilişkinin devamlı olması ve tekrarlanması gibi özelliklere sahip olması durumu sosyal ilişki olarak adlandırılmaktadır (Demirkasımoğlu, 2015). Birey dünyaya geldiği andan itibaren aile çevresi içerisinde sosyalleşme sürecine girmiş bulunmaktadır. Aile çocuğu sosyalleştirirken aynı zamanda çocuklarına içinde buldukları toplumun değerlerine ve yerleşmiş kurallarına uygun birey olmayı öğretmektedir. Bu sayede onların sosyalleşmelerine yardımcı olurken, çocuklar da sosyalleşmenin temel değerlerini benimseyerek sonraki nesillere aktarımını gerçekleştirmektedir (Coşkun, 2013). Ebeveyn tutumları ergen üzerinde etkili olmaktadır. Demokratik ve eşitlikçi tutum sergileyen ebeveynler ergen çocuklarına güven verici, özsaygı ve bağımsızlıklarını destekleyici davranmaktadırlar. Sınırlar bellidir ve ergenin aile içi kararlara katılması sağlanmaktadır. Otoriter ebeveynler ise ergenlerin görüş ve kararlarına değer vermemektedirler. Bu tür ebeveynlerin çocukları bağımsız olmak için kendilerince çaba göstermektedirler. Aşırı hoşgörülü ebeveynler çocuklarına ergenlik boyunca gerekli desteği vermemektedirler. Bu ebeveynlerin çocukları aşırı hoşgörü sonucu sosyal açıdan yanlış karar verebilmektedirler. Aile içinde çatışmanın artması ergenin evden uzaklaşmasına, zararlı gruplara girmesine neden olabilmektedir (Ömeroğlu ve Ulutaş, 2007).

Günümüzde akıllı telefonların bilgisayarın yerini almasıyla birlikte özellikle gençler arasında akıllı telefon kullanımının giderek yaygınlaştığı görülmektedir. Bunun sonucu olarak kişilerarası iletişim ve sosyalleşme farklı şekillerde seyretmekte ve hatta giderek zorlaşmaktadır (Mert ve Özdemir, 2018). Ergenliğin başlangıç evresi ortaokul dönemine geldiği göz önünde bulundurulduğunda, bu çağdaki bireylerin sosyal, bilişsel ve ruh sağlığı gelişimi çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Özellikle bilişim ve iletişim teknolojileri bu anlamda bireyler üzerinde etkilidir (Peker ve Akbaba, 2016). Ergenlik çağı bireyin sosyal çevresini fark etmesi ve ailesi dışındaki kişilerle iletişimin artması ilişkilerinde değişikliklere neden olmaktadır. Teknolojinin iletişimde çok yaygın olarak kullanıldığı bu dönemde ergenlik çağındaki öğrencilerin de kullanıyor olması ve sosyal ilişkilerinin önemli bir parçası olması bu araştırmanın yapılma gerekçesidir. Ayrıca akıllı telefonu çok daha hızlı tanıyan ve özelliklerini öğrenebilen bir grubun sosyal hayatına etkisi de incelenmek istenmektedir. Akıllı telefon kullanımının şu anki yaygınlığı ve teknolojinin gelişmesi ilerde benzer araştırmalara ihtiyaç duyulmasına neden olacağı düşünülmektedir. Bu nedenledir ki bu araştırmanın da benzeri araştırmalara katkı sağlayacağı ifade edilebilir.

Bu araştırmada, ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ile sosyal ilişkileri arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmaktadır.

Bu araştırmada, 'Ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ile sosyal ilişkileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?' sorusuna cevap aranmaktadır. Bu araştırma sorusuna göre aşağıdaki sorulara cevap verilmiştir:

1.Ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ile Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği'nin alt boyutlarından aile ve arkadaş destek alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2.Ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeyi cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3.Ortaokul öğrencilerinin aile ve arkadaş desteği cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2.Yöntem

Bu çalışma ilişkisel tarama modeline dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma, ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ile sosyal ilişkileri arasındaki ilişkinin incelendiği tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modeli, geçmişte ve halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan yaklaşımlardır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2012).

2.1.Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2016-2017 öğretim yılında Samsun ili Bafra ilçesindeki ortaokulların 6., 7. ve 8.sınıflarında okuyan 4395 öğrenci oluşturmaktadır. Sosyal İlişki Ölçeği'nin yaş olarak alt sınırının 12 olması nedeniyle 5. sınıflara araştırmaya dahil edilmemiştir. Araştırmanın örnekleme %95 güven aralığında %5 hata payı ile 441 öğrenci oluşturmaktadır. Yaş aralığı 12-14 arasında olan öğrencilerin yaş ortalaması 12.5 ± 0.9 'dur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %50.3'ü kadın iken %49.7'si erkek olduğu, 6.sınıf öğrencilerin oranı %34 iken 7.sınıf %33.6 ve 8.sınıf ta %32.4 olduğu görülmektedir. Örneklemdeki Ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon kullanım durumlarına ilişkin tanımlayıcı özellikler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1:Ortaokul Öğrencilerinin Akıllı Telefon Kullanım Durumlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler

	Frekans (n)	%
Akıllı Telefon Kullanma		
Günde 0-1 saat	219	49.7
Günde 1-3 saat	158	35.8
Günde 3-5 saat	38	8.6
Günde 5 saatten fazla	26	5.9
Yatarken Akıllı Telefonu Kapatma		
Evet	201	45.6
Hayır	240	54.4
Akıllı Telefonunuz Yanınızda Olmadığında Ne Hissedersiniz?		
Hiçbir şey hissetmem	138	31.3
Öfkelenirim	14	3.2
Telaşlanırım	27	6.1
Önemsemem	114	25.9
Eksikliğini hissedirim	100	22.7
Rahat olurum	48	10.9

Tablo 1’de araştırmaya katılan öğrencilerin akıllı telefon kullanma süreleri incelendiğinde, günde 0-1 saat kullananların oranı %49.7 iken 1-3 saat kullananların oranı %35.8, 3-5 saat kullananların oranı %8.6 ve 5 saatten fazla kullananların oranı da %5.9 olduğu belirlenmiştir. Yatarken akıllı telefonu kapatan öğrencilerin oranı %54.4 iken akıllı telefonu nasıl kullanacağını bilenlerin oranı da %84.6’dır. Akıllı telefon yanında olmadığına katılımcı öğrencilerin %31.3’ü hiçbir şey hissetmediğini belirtirken %3.2’si öfkelenildiğini, %6.1’i telaşlandığını, %25.9’u önemsemediğini, %22.7’si eksikliğini hissettiğini ve %10.9’u da rahat olduğunu belirtmişlerdir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak, Ergenler için Akıllı Telefon Kullanım Ölçeği Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

2.2.1. Ergenler İçin Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği -Kısa Versiyonu

Kwon, Kim, Cho ve Yang (2013) tarafından yapılan araştırmada, daha önceden Kwon, Lee, Won, Park ve Min (2013) tarafından geliştirilen 33 maddelik akıllı telefon bağımlılığı ölçeğindeki maddeleri sınırlandırmak için, Polit ve Beck (2006) tarafından kapsam geçerliği yapılmıştır. Akıllı telefon bağımlılık ölçeği-kısa versiyonu’nun Türk kültürüne uyarlama çalışması Şata ve Karip (2017) tarafından yapılmıştır. Tek alt boyuta sahip ergen bireylerin “akıllı telefon bağımlılığı”nı ölçmeye yönelik kendini değerlendirme türünde olan bir ölçme aracıdır. Ölçeğin orijinal hali, 6’lı likert tarzında derecelendirmeli (1: Kesinlikle katılmıyorum, 6:kesinlikle katılıyorum) 10 maddeden meydana gelmektedir. Bu ölçekten elde edilebilecek puan aralığı 10 ile 60 arasındadır. Ölçeğin psikometrik özellikleri incelendiğinde güvenilirlik için hesaplanan Cronbach α katsayısının .91 olduğu bulunmuştur (Karip ve Şata, 2017). Bu çalışmada ölçeğin güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach's Alfa katsayısı .80 olarak belirlenmiştir. Cronbach Alfa değeri $.80 \leq \alpha < 1.00$ aralığında olmasından dolayı ölçek yüksek güvenilirlik yorumu yapılabilir.

2.2.2. Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği

Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği, bireylerin sosyal destek algılarını sosyal ilişki unsurlarına göre ölçmek amacıyla Turner, Frankel ve Levin (1983) tarafından geliştirilmiş, Duyan ve arkadaşları (2013) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği’nde bireylerin sosyal ilişki unsurlarını ölçen 15 madde bulunmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar bireylerin çevrelerinden daha çok sosyal destek aldıklarını düşündüklerini göstermektedir. Türkçeye uyarlamasında, Cronbach Alpha değeri .81 ve test-tekrar test güvenilirliği ise .85 olarak bulunmuştur. Alt boyutlardan aile desteği için Cronbach Alpha değeri .74, arkadaş desteği alt boyutu için Cronbach Alpha değeri .75 bulunmuştur (Duyan vd., 2013). Bu çalışmada uygulanan Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği güvenilirlik analizinde Cronbach's Alfa katsayısı .85’dir. Alfa değeri $.80 \leq \alpha < 1.00$ aralığında olmasından dolayı ölçek yüksek güvenilirlik yorumu yapılabilir. Uygulanan Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği alt boyutu aile desteği güvenilirlik analizinde Cronbach's Alfa katsayısı 0.82 olarak elde edilmiştir. Alfa değeri $.80 \leq \alpha < 1.00$ aralığında olmasından dolayı ölçek yüksek güvenilirlik yorumu yapılabilir. Uygulanan Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği alt boyutu arkadaş desteği güvenilirlik analizinde Cronbach's Alfa katsayısı .699 olarak elde edilmiştir. Cronbach Alfa değeri $.60 \leq \alpha < .80$ aralığında olmasından dolayı ölçek oldukça güvenilirlik yorumu yapılabilir.

2.2.3. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından oluşturulan formda cinsiyet, sınıf düzeyi, akıllı telefon kullanma durumu, yatarken akıllı telefon kapatma durumu, akıllı telefon yanında olmadığına hissedilen durum şeklinde değişkenler bulunmaktadır.

2.3.Verilerin Toplanması

Araştırmanın amacı doğrultusunda çalışmaya başlamadan önce Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan gerekli izin alınmıştır (Karar no: 2016-99). Araştırma için veri toplamak amacıyla Samsun'un Bafra İlçesi Milli Eğitim Müdürlüğü'nden de yazılı izin alınmıştır. Uygulama için gerekli izinler alındıktan sonra okul müdürlükleri ziyaret edilmiş ve çalışma ile ilgili bilgi verilmiştir. İlgili öğretmenlerin de bilgisi dahilinde öğrencilerin uygun olduğu zamanda öğrencilere araştırmanın amacı anlatılmıştır. Gönüllülük ilkesi dikkate alınarak öğrencilerin ölçme araçlarını doldurmaları sağlanmıştır. Öğrencilerin ölçme araçlarını doldurma işlemi yaklaşık 20-25 dakika sürmüştür.

2.4.Verilerin Analizi

Veriler IBM SPSS V23 ile analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro Wilk ile incelenmiştir. Normal dağılım göstermeyen verilerin analizinde Mann Whitney U testi İle Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişki Spearman korelasyonu ile incelenmiştir. Nicel verilerin sunumu ortanca (min-mak), nitel verilerin sunumu ise frekans (yüzde) şeklinde yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak alınmıştır.

3.Bulgular

3.1. Ortaokul Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Sosyal İlişki Unsurları Ölçeğinin Alt Boyutlarından Aile ve Arkadaş Destek Alt Boyutu Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ile sosyal ilişkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için Spearman Correlation testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Akıllı Telefon Bağımlılığı ve Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği Arasındaki İlişkiye İlişkin Korelasyon Sonuçları

	Aile Desteği	Arkadaş Desteği
Telefon Bağımlılığı	$r = -.211; p < .001$	$r = -.016; p = .734$
Aile Desteği	---	$r = .439; p < .001$

Tablo 2'de görüldüğü gibi öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinden almış oldukları puanlar ile sosyal ilişkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için Spearman Korelasyon testi sonucunda, akıllı telefon bağımlılığı ile aile destek puanları arasında negatif yönlü zayıf bir ilişkinin olduğu ($r = -.211$). Akıllı telefon bağımlılığı ile arkadaş destek puanları arasında ise anlamlı bir ilişki söz konusu olmadığı ($r = -.016$), aile desteği ile arkadaş desteği arasında ise pozitif yönlü orta düzey anlamlı bir ilişki söz konusu ($r = .439$) olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.2.Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği'nin Alt Boyutlarından Aile ve Arkadaş Desteği Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin cinsiyete göre akıllı telefon bağımlılığı ile sosyal ilişki unsurları ölçeğinin alt boyutlarından aile ve arkadaş desteği arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için Mann Whitney U Testi istatistiği yapılmış ve sonuçlar Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3: Akıllı Telefon Bağımlılığı ve Sosyal İlişki Unsurları Ölçeğinin Cinsiyete Göre Analiz Sonuçları

Cinsiyet	Telefon Bağımlılığı		Aile Desteği		Arkadaş Desteği	
	Ortanca (min-mak)	Sıra ort.	Ortanca (min-mak)	Sıra ort.	Ortanca (min-mak)	Sıra ort.
Kadın	21 (10 - 60)	209.6	29 (9 - 30)	233.6	39 (13- 45)	243.4
Erkek	24 (10 - 60)	232.6	28 (9 - 30)	208.2	37 (13- 94)	198.3
Test istatistiği	U=21770.5		U=21515.5		U=19333	
P	.058		.031		.001	

Tablo 3’de akıllı telefon bağımlılığı ve sosyal ilişkilerin cinsiyete göre analizini belirlemek için yapılan Mann Whitney U Testi istatistiği sonucuna göre akıllı telefon bağımlılığı ortanca değeri cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermediği (p= .058) görülmektedir. Kadınlarda ortanca değer 21 iken erkeklerde 24 olarak bulunmuştur. Aile desteği ortanca değeri ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (p= .031). Kadınlarda ortalama değer 29 iken erkeklerde 28 olarak elde edilmiştir. Benzer şekilde arkadaş desteği ortanca değeri de cinsiyete göre farklılık göstermektedir (p< .001). Kadınlarda ortalama değer 39 iken erkeklerde 37 olarak elde edilmiştir. Hem aile hem de arkadaş desteğinde kadınların ortanca değeri erkeklerden anlamlı şekilde yüksek elde edilmiştir.

3.3.Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf Düzeyine Göre Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği’nin Alt Boyutlarından Aile ve Arkadaş Desteği Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeyine göre akıllı telefon bağımlılığı ile sosyal ilişki unsurları ölçeğinin alt boyutlarından aile ve arkadaş desteği arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için Kruskal Wallis Testi istatistiği yapılmış ve sonuçlar Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4: Akıllı Telefon Bağımlılığı ve Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği’nin Sınıf Düzeyine Göre Analiz Sonuçları

Sınıf	Telefon Bağımlılığı		Aile Desteği		Arkadaş Desteği	
	Ortanca (min- mak)	Sıra Ort.	Ortanca (min-mak)	Sıra Ort.	Ortanca (min-mak)	Sıra Ort.
6.sınıf	21(10-0)a	197.1	29(9 - 30)	235.6	38 (13- 4)	220.3
7.sınıf	24(10-60)ab	225.2	28 (9 - 30)	217.9	38 (13 - 45)	223.5
8.sınıf	25 (10 - 60)b	241.8	28 (10 - 30)	208.9	38 (13 - 45)	219.2
Test istatistiği	$\chi^2=9.3$		$\chi^2=3.6$		$\chi^2=.1$	
P	.010		.169		.955	

Tablo 4’de akıllı telefon bağımlılığı ve sosyal ilişkilerin sınıf düzeyine göre analizini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis Testi istatistiği sonucunda sınıflara göre telefon bağımlılığı ortanca değerleri arasında anlamlı bir fark görülmektedir (p=0,010). 6.sınıflarda ortanca değer 21 iken 7.sınıflarda 24 ve 8.sınıflarda da 25 olarak elde edilmiştir. 6.sınıfların ortanca telefon bağımlılık değeri ile 8.sınıfların ortanca bağımlılık değeri arasında fark vardır ve 8.sınıflarda bağımlılık 6.sınıflara göre daha yüksek elde edilmiştir. Aile desteği ve arkadaş desteği ortanca değerleri ise sınıflara göre farklılık göstermemektedir (p değerleri sırasıyla 0,169 ve 0,955).

4.Tartışma

Araştırma bulgusuna göre ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ile sosyal ilişkileri arasında test sonucunda, akıllı telefon bağımlılığı ile aile destek puanları arasında negatif yönlü zayıf bir ilişkinin olduğu sonucunu ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sonuca göre akıllı telefon bağımlısı ergenlerin ailelerinden olumlu yönde destek görmediği ve ailelerinden gerekli desteği göremeyen çocukların akıllı telefon bağımlısı olduğu söylenebilir. Ayas ve Horzum (2013) tarafından yapılan çalışmada benzer

sonuçlar ortaya çıkmıştır. İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve ailelerin internet tutumunun incelendiği araştırma sonucunda ihmal edici tutuma sahip ailelerin çocuklarının otoriter ve demokratik tutuma sahip ailelerin çocuklarından daha fazla internet bağımlısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum ihmalkâr tutuma sahip olan ebeveynlerin çocuklarına gerekli ilgiyi göstermemeleri ve çocuklarının duygusal ihtiyaçlarını karşılayamamaları sonucunda çocukların bu ihtiyacı farklı şekilde karşılamaya çalışmalarına sebep olacağı şeklinde açıklanmıştır.

Araştırmada öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı ile arkadaş desteği arasında ise anlamlı bir ilişki söz konusu olmadığı saptanmıştır. Diğer taraftan ise öğrencilerin ailelerinden aldıkları destek ile arkadaşlarından aldıkları desteği arasında ise pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ergenler arasında akıllı telefon kullanımı hızla yaygınlaştığı düşünüldüğünde akıllı telefon bağımlılığı ile arkadaş desteği arasında fark olmamasının şaşırtıcı olmadığı söylenebilir. Diğer taraftan ise aileleriyle sağlıklı ilişkiler içinde olan ergenlerin arkadaşları ile de ilişkilerinin olumlu yönde olması da olası bir durum olarak düşünülmektedir. Yapılan literatür incelemesinde akıllı telefon bağımlılığı ile aile ya da arkadaş desteği arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Diğer bağımlılık türlerinde aile desteğinin incelendiği çalışmalar görülmektedir. Koca ve Oğuzöncül (2015)'ün çalışmasında aile ve arkadaş çevresi öğrencilerin alkol, sigara gibi bağımlılık yapıcı maddeleri kullanma durumlarını etkilediği belirtilmektedir. Akfert ve arkadaşlarının (2009) çalışmasında da gençlerin aile ortamında 'otoriter baskıcı tutum', 'anne-baba ilişkilerinde uyumsuzluk' ve aile üyeleri arasında 'ilişkilerde sınırsızlık ve istismar' gibi durumların varlığının alkol kullanım oranının arttığı bildirilmiştir.

Araştırmanın bir başka bulgusunda cinsiyete göre akıllı telefon bağımlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Bu durum kız ve erkek öğrencilerin akıllı telefonlara ulaşımında bir kısıtlama ya da farklılık yaşanmadığı şeklinde yorumlanabilir. Literatür incelendiğinde de benzer sonuçlara ulaşılan araştırmalara ulaşılmıştır. Kumcağız ve Yüksel (2016) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı düzeylerinde cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna belirlenmiştir. Bilge (2012)'nin araştırmada da ilköğretim öğrencilerinin bilgisayara bağımlılık eğilimleri incelenmiş ve cinsiyete göre değişmediği sonucuna ulaşılmıştır. Demir ve Kutlu'nun (2017) ergenler üzerinde ve Balcı ile Gülnar'ın (2009) üniversite öğrencileri üzerinde internet bağımlılığı incelenmiş ve cinsiyete göre farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde ulaşılan çalışma sonuçları bu araştırmanın sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. Buna göre araştırma bulgusunun literatür tarafından desteklendiği söylenebilir.

Araştırmada cinsiyet değişkenine göre aile desteği ve arkadaş desteği arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Hem aile hem de arkadaş desteğinde kadınların ortanca değeri erkeklerden anlamlı şekilde yüksek elde edilmiştir. Doğan, Karaman, Çoban ve Çok (2012) tarafından yapılan araştırmada cinsiyetin arkadaşlık ilişkileri üzerinde etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kız öğrencilerin yardım, koruma ve yakınlık boyutlarında, erkek öğrencilerin ise çatışma boyutunda arkadaşlık ilişkilerinden etkilendiği bulunmuştur. Görüldüğü üzere araştırma bulgusunun literatür tarafından desteklendiği söylenebilir. Bu sonuca göre kız öğrencilerin ailelerinden ve arkadaşlarından erkeklerle oranla daha destek aldıkları belirtilebilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusuna göre ise akıllı telefon bağımlılığı sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği, 8. Sınıf öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı en yüksek iken 6. Sınıf öğrencilerinde ise en düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu durum yaş olarak daha ilerde olan 8. Sınıf öğrencilerinin akıllı telefon cihazına ulaşma imkanının daha kolay olması ve ailelerin çocuklarına yaş grubu olarak telefon almayı uygun gördüklerinden kaynaklandığı söylenebilir. Literatür incelendiğinde Çetinkaya'nın (2013) yaptığı araştırmada da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında sınıflarına göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. 6. Sınıf öğrencilerin internet bağımlılığı puanlarının 7. sınıf öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha düşük iken ve 7. Sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığı puanlarının 8. Sınıf öğrencilerinin puanlarından istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yine benzer şekilde Ayas ve Horzum'un (2013) yaptığı araştırmada ise öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinde öğrenim gördükleri sınıflara göre farklılık gösterdiği istatistiksel olarak ortaya çıkmıştır. Test sonucunda 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyleri 6. sınıf ve 7. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre internet bağımlılığı düzeyleri daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan sonucun literatür tarafından desteklendiği söylenebilir.

Araştırmada sınıf düzeyi değişkenine göre aile desteği ve arkadaş desteği arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Literatür incelemesine bu konuyla ilgili araştırmaya ulaşılamamıştır. Araştırma bulgusu, ergenlik döneminin 6.,7.ve 8.sınıflarının arkadaşlık ilişkilerinde yoğun paylaşımın olduğu bir sürecin başlangıcı olması dolayısıyla sınıflar arasında bir farkın olmadığı ve ailelerin sınıf ayırımı gözetmeksizin çocuklarıyla ilgilendikleri şeklinde açıklanabilir.

Sonuç olarak, ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ile aile destek puanları arasında negatif yönlü zayıf bir ilişkinin olduğu, akıllı telefon bağımlılığı ile arkadaş destek puanları arasında ise anlamlı bir ilişki söz konusu olmadığı, aile desteği ile arkadaş desteği arasında ise pozitif yönlü orta düzey anlamlı bir ilişki söz konusu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, cinsiyete göre akıllı telefon bağımlılığı arasında anlamlı bir fark olmadığı, aile ve arkadaş desteği anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Sınıflara göre akıllı telefon bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılık olduğu, aile desteği ve arkadaş desteği arasında ise anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır. Ulaşılan bu sonuçlara göre aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı ve sosyal ilişkileri arasındaki negatif ilişki göz önünde bulundurularak aile ve arkadaş ilişkilerini iyileştirici çalışmalar yapılmalı, ailelere ve akranlara etkili iletişim becerileri konusunda bilgi verilmelidir.
- Akıllı telefon bağımlılığının sınıf seviyesine göre değiştiği göz önüne alınarak öğrencilerin akıllı telefona sahip olma yaşı ve kullanımı ile ilgili aileler ve öğrenciler bilinçlendirilmelidir.
- Bu çalışma Samsun'un Bafra ilçesindeki okullarda yer alan ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ve sosyal ilişki türlerinde bazı değişkenlerin etkili olup olmadığının incelenmesi ile sınırlı olduğundan ayrıca genelleme yapabilmek için geniş çapta yapılacak araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akfert, K.S., Çakıcı, E.ve Çakıcı, M. (2009). Üniversite öğrencilerinde sigara-alkol kullanımı ve aile sorunları ile ilişkisi, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 10, 40-47.
- Andreassen, C.S., Torsheim, T., Brunborg, G.S. ve Pallesen, S. (2012). Development of A Facebook Addiction Scale. *Psychological Reports*, 110, 2, 501-517.
- Ayas, T. ve Horzum, M.B. (2013). İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve aile internet tutumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik derneği dergisi*, 4(39), 46-57.
- Bağcı, H. (2018). Lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılıklarının farklı değişkenler açısından incelenmesi: Sakarya örneği, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 13(21), 47-60, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, Doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13944>, Ankara - Turkey.
- Balcı, Ş. ve Gülnar, B. (2009). Üniversite öğrencileri arasında internet bağımlılığı ve internet bağımlılıklarının profili, *Selçuk İletişim*, 6(1), 5-22.

- Bilge, F. (2012). Bir grup ilköğretim öğrencisinde bilgisayara yönelik bağımlılık eğilimi değerlendirmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 96-105.
- Bozkurt, H., Şahin, S. ve Zoroğlu, S. (2016). İnternet bağımlılığı: Güncel bir gözden geçirme. *Journal of Contemporary Medicine*, 6(3), 235-247.
- Coşkun, H. (2013). *Sosyal Psikoloji*. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Çetinkaya, M. (2013). *İlköğretim öğrencilerinde internet bağımlılığının incelenmesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İzmir.
- Çınaz, B. ve Arnrich, B. (2014). *Akıllı telefonlar ile kullanıcıların yaşam tarzı parametrelerinin tespiti*. Akademik bilişim, 14. Akademik bilişim konferansı bildirileri, 5-7 Şubat, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Demir Kasımoğlu, N. (2015). Toplum yaşamında kurallar: birey-kural ilişkisi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 138-156.
- Demir, Y. ve Kutlu, M. (2017). İnternet bağımlılığı, akademik erteleme ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *International Journal of Social Science*, 61, 91-105.
- Demir, Y. ve Kutlu, M. (2018). The Relationship among Internet Addiction, Academic Motivation, Academic Procrastination and School Attachment in Adolescents. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(5), 315-332.
- Diker, E. ve Taşdelen B. (2017). Sosyal medya olmasaydı ne olurdu? sosyal medya bağımlısı gençlerin görüşlerine ilişkin nitel bir araştırma. *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 17, 189-206.
- Doğan, T., Karaman, N., Çoban A.ve Çok, F. (2012). Ergenlerde arkadaşlık ilişkilerinin yordayıcısı olarak cinsiyet ve aileye ilişkin değişkenler. *İlköğretim Online*, 11(4), 1010-1020.
- Duyan, V., Gelbal, S., ve Var, E. (2013). Sosyal ilişkiler unsuru ölçeğinin Türkçeye uyarlama çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44,159-141.
- Goswami, V.ve Sing, D.R. (2016). Internet addiction among adolescents: A review of the research. *The International Journal Of Indian Psychology*, 3(3), 37-44.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Koca, B.ve Oğuzöncül, A.F. (2015). İnönü üniversitesi sağlık yüksekokulu öğrencilerinin sigara, alkol, madde kullanımına etki eden etmenler ve aileden aldıkları sosyal desteğin etkisi. *Kocaeli Tıp Dergisi*, 4(2), 4-13.
- Kulaksızoğlu, A. (2007). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kumcağız, H. ve Gündüz, Y. (2016). Relationship between psychological well-being and smartphone addiction of university students. *International Journal of Higher Education*, 5 (4), 144-156.
- Kuyucu, M. (2017). Gençlerde akıllı telefon kullanımı ve akıllı telefon bağımlılığı sorunsalı: “akıllı telefon(kolik)” üniversite gençliği”. *Global Media Journal* , 7(14), 328-359.
- Kwon, M., Kim, D. J., Cho, H.ve Yang, S. (2013). The smartphone addiction scale: development and validation of a short version for adolescents. *Plos One*, 8(12), 1-7. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0083558>
- Kwon, M., Lee, J.Y., Won, W.Y., Park, J.W. ve Min, J.A. (2013). Development and validation of a smartphone addiction scale (SAS). *Plos One*, 8(2), 1-7. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0056936>

- Mert, A. ve Özdemir, G. (2018). Yalnızlık duygusunun akıllı telefon bağımlılığına etkisi. uluslararası toplum araştırmaları dergisi. *Gençlik Araştırmaları Özel Sayısı*, 88-107. <https://doi.org/10.26466/opus.382285>
- Ömeroğlu, E. ve Ulutaş, İ. (2007). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Özen, Ü. ve Korukçu-Sarıcı, M.B. (2010). Yalnızlık olgusu ve sanal sohbetin yalnızlığın paylaşımına etkisi: üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 24(1), 149-159.
- Peker, A. ve Eroğlu, Y. (2015). Ergenlerde algılanan sosyal destek ve siber zorbalığa eğilim arasındaki ilişkiler: arkadaştan ve öğretmenden algılanan sosyal desteğin aracı rolü. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(3), 759-778, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7693>, Ankara-Turkey.
- Peker, A., ve Akbaba, T. (2016). Ortaokul öğrencilerinin siber zorbalık rollerini yordayan ayıredici faktörlerin incelenmesi. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(14), 607-622, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9897>, Ankara-Turkey.
- Polit, D.F. ve Beck, C.T. (2006). The content validity index: are you sure you know what's being reported? critique and recommendations. *Research in Nursing & Health*, 29(5), 489-497. <https://doi.org/10.1002/nur.20147>
- Şata, M. ve Karip, F. (2017). Akıllı telefon bağımlılığı ölçeği-kısa versiyonu'nun ergenler için türk kültürüne uyarlanması. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 6(4), 426-440.
- Turner, R. J., Frankel, B. G. ve Levin, D.M. (1983), *Social Support: Conceptualization, Measurement, and Implications For Mental Health*. In J. R. Greeley (Ed.), *Research In Community and Mental Health* (67-111). Greenwich, CT: JAI Press
- Yavuz, C. (2019). Does internet addiction predict happiness for the students of sports high school? *International Online Journal of Educational Sciences*, 11(1), 1-9.
- Yörükoğlu, A. (2000). *Gençlik Çağı/Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yusufoğlu, Ö.Ş. (2017). Boş zaman faaliyeti olarak akıllı telefonlar ve sosyal yaşama etkileri: üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 6(5), 2414-2434.